

канферэнцыямі, курсавымі і дыпломнымі работамі.

Для ўстанаўлення атмасферы творчасці, зацікаўленага, актыўнага абмеркавання вывучаемага матэрыялу выкарыстоўваецца пастаноўка праблемных пытанняў. Пры гэтым галоўнае, каб былі сфармуляваны пазнавальныя задачы, якія арыентуюць студэнта на актыўнае засваенне прадмета.

Замацаванне вывучанага матэрыялу здзяйсняецца ў час вытворчай практыкі ў бібліятэках розных сістэм і ведамстваў рэспублікі.

Касап В.А.,
дацэнт

УДАСКАНАЛЕННЕ ВЫКЛАДАННЯ КУРСА «ДАКУМЕНТАЗНАЎСТВА»

Адна з сучасных тэндэнцый фарміравання вучэбных дысцыплін у ВНУ - гэта стварэнне інтэгратывных курсаў.

У адпаведнасці з вучэбным планам ў 1989 годзе на факультэце БІС быў распрацаваны і пачаў выкладацца новы курс «Дакументазнаўства». Яго неабходнасць была выклікана некалькімі прычынамі: 1) немагчымасцю на сучасным этапе весці падрыхтоўку бібліятэкараў, якая грунтуецца на веданні толькі традыцыйных дакументаў; 2) кніга ўжо не магла выконваць функцыі абагульняючага аб'екта ў сістэме дакументальных камунікацый у сувязі са з'яўленнем вялікай колькасці нетрадыцыйных дакументаў; 3) у шэрагу навучальных устаноў рабіліся спробы распрацаваць абагульняючы курс; 4) на старонках прафесійных выданняў праводзіліся дыскусіі аб сучасных напрамках падрыхтоўкі бібліятэкараў, у т.л. і ў галіне дакументальных крыніц інфармацыі; 5) павялічылася колькасць скаргаў выкладчыкаў, якія працуюць на старэйшых курсах, на недахопы падрыхтоўкі студэнтаў па курсу «Кнігазнаўства».

Спачатку курс будаваўся як дапаўненне да курса «Кнігазнаўства» і быў разлічаны на 20 гадзін. Далейшая яго перабудова была звязана з перабудовай курса «Кнігазнаўства і гісторыя кнігі», яго дзяленнем на 2 самастойных: «Дакументазнаўства» і «Гісторыя беларускай і сусветнай кнігі». Зараз курс «Дакументазнаўства» разлічаны на 40 гадзін, яго вывучэнне заканчваецца залікам.

У наш час курс «Дакументазнаўства» яшчэ не заняў адпаведнага месца ў вучэбных планах розных ВНУ. Яго выкладанне вядзецца з улікам розных прыняпаў, у розных ВНУ на яго адводзіцца і розная колькасць гадзін. Напрыклад, у Маскоўскім інстытуце культуры ён разлічаны на 72 гадзіны і прадугледжвае на-

быццё ведаў аб тэарэтычных пытаннях дакументазнаўства, аб кнізе, перыядычных выданнях, патэнтнай, нарматыўна-тэхнічнай дакументацыі, неапублікаваных дакументах, аўдыёвізуальных і архіўных дакументах.

У Маскоўскім гуманітарным універсітэце курс «Дакументазнаўства» выкладасца на розных спецыялізацыях і разлічаны на 140 гадзін. Гэты курс ставіць на мэце знаёмства студэнтаў у асноўным з гістарычнымі і архіўнымі дакументамі і метадыкай іх складання.

У Кішынёўскім універсітэце, некаторых інстытутах Расіі курс «Дакументазнаўства» прадугледжвае перш за ўсё засваенне студэнтамі ведаў аб розных дакументах у сістэме дакументальных камунікацый, а таксама дакументах справаводства.

Змест курса, які выкладаецца ў Беларускам універсітэце культуры, пабудаваны такім чынам, каб даць веды студэнтам аб асноўных пытаннях тэорыі дакументазнаўства, асноўных комплексах дакументаў: кнігах, перыядычных выданнях, нарматыўна-тэхнічных і тэхнічных дакументах, неапублікаваных, аўдыёвізуальных, машыначытальных, картаграфічных.

Лабараторныя заняткі накіраваны на замацаванне ведаў і набыццё навыкаў і ўменняў выдзялення структурных частак дакументаў, знаёмства з асаблівасцямі афармлення, класіфікацыяй розных дакументаў і інш.

Для далейшага ўдасканалення выкладання курса «Дакументазнаўства» неабходна абмежавацца толькі дакументамі сістэмы дакументальных камунікацый; распрацаваць раззел «Гісторыя развіцця розных відаў дакументаў». Трэба, каб набыцця веды па гэтаму курсу пашыраліся потым у бібліятэказнаўчых і бібліяграфічных дысцыплінах.

Грыгчык М.М.,
прафесар

РОЛЯ СПЕЦКУРСА ПА ЛІТАРАТУРЫ Ў ФІЛАЛАГІЧНАЙ АДУКАЦЫІ СТУДЭНТАЎ БЕЛАРУСКАГА УНІВЕРСІТЭТА КУЛЬТУРЫ

Вывучэнне айчынай гісторыі, мовы, літаратуры, фальклору - аснова гуманітарна-філалагічнай падрыхтоўкі будучых працаўнікоў культуры. Гэтыя дысцыпліны ўзбройваюць студэнтаў канкрэтнымі ведамі, паглыбляюць маральную матывацыю абранай прафесіі, дапамагаюць вызначыць найбольш плённыя перспектывы творчай дзейнасці. Менавіта спецкурс па той ці іншай праблеме агульнага курса па гісторыі нацыянальнай літаратуры актывізуе індывідуальную работу студэнта, узмацняе яго

імкненне да самастойнасці і прафесійнай кампетэнтнасці. Для будучага бібліятэкара ці мэнеджэра культуры - гэта перш за ўсё ўменне аб'ектыўна ацаніць эстэтычныя вартасці мастацкага твора, звязаць яго з актуальнымі праблемамі культурнага жыцця грамадства, выхаваннем моладзі, стварэннем адпаведнай культурнай атмасферы ці асяроддзя і г.д.

Таму пры складанні плана-праспекта спецкурса неабходна ўлічваць некалькі істотных момантаў.

Па-першае, выбар праблематыкі, фармуліроўка і змест спецкурса па літаратуры павінны дакладна адпавядаць профілю спецыялізацыі, узроўню філалагічнай падрыхтаванасці, асабістым схільнасцям і інтарэсам студэнтаў. Без гэтага немагчыма ўявіць паспяховае супрацоўніцтва, творчы кантакт лектара і студэнцкай аўдыторыі, эфектыўнасць вучэбнай работы наогул.

Па-другое, спецкурс па літаратуры не павінен дубліраваць асобныя тэмы ці раздзелы агульнага курса. Калі гэта спецкурс па персаналіях ці па асобных вузлавых пытаннях пэўнага гісторыка-літаратурнага перыяду вучэбнай праграмы, ён павінен быць засяроджаны на пэўных тэарэтычных пытаннях, якія недастаткова асветлены ў агульным лекцыйным курсе. Звычайна гэта т.зв. скразныя тэмы ці праблемы, аб'яднаныя адзінствам пазнавальных і метадалагічных задач, скіраваных на паглыбленае вывучэнне спецыфікі літаратуры, яе жанраў, стыляў, функцыянальнай ролі на розных гістарычных этапах развіцця мастацкай літаратуры, мастацкага мыслення.

Па-трэцяе, план-праспект кожнага спецкурса павінен каардынавацца з сумежнымі кафедрамі. Гэта дазваляе пазбегнуць дубліравання, надаючы спецкурсу комплексны характар. Зразумела, што ў аснову праграмы спецкурса павінны быць пакладзены асабістыя навуковыя здабыткі, асабісты даследчы вопыт лектара, што само па сабе з'яўляецца незаменным стымулам для творчай працы студэнта. Удзел у навуковых канферэнцыях і семінарах - абавязковая ўмова паспяховага завяршэння семінара. Тэма семінара можа знайсці далейшы працяг у курсавых і дыпломных работах, рэспубліканскіх конкурсах і аглядах, у практычнай дзейнасці.

Вядома, што чытанне спецкурса па літаратуры павінна арганічна спалучацца з правядзеннем блізкіх да яго спецсемінараў. Менавіта на спецсемінарах практычна паглыбляюцца веды і практычныя навыкі, набытыя ў працэсе засваення спецкурса. Тут паралельна з даследаваннем мастацкіх твораў выпрацоўваюцца навыкі вусных ацэнак і выступленняў, уменні дань крытычны агляд літаратуры, весці навукова аргументаваную палеміку. Усё

гэта ў комплексе значна паглыбіць філалагічную падрыхтаванасць студэнтаў, узброіць іх метадамі самастойнай навукова-даследчай і творчай працы.

Гуліцкая В.А.,
дацэнт

КУЛЬТУРА МОВЫ ЯК АДЗІН З АСПЕКТАЎ АГУЛЬНАЙ КУЛЬТУРЫ СПЕЦЫЯЛІСТА

У наш складаны час, калі адбываецца адраджэнне нацыянальнай культуры, мяняецца наша мысленне, ідзе пераацэнка жыццёвых вартасцей, асабліва ўвага павінна быць звернута на вышэйшую форму нацыянальнай культуры - беларускую літаратурную мову, бо ў нацыянальнай мове закладзена моцнае ўздзеянне на характар і псіхалогію чалавека. Прычым гэтае ўздзеянне вельмі канкрэтнае, таму што праз мову ўсё, створанае народам у мінулым, уся яго духоўная культура аказваюць уплыў на індывіда. Вакуум, які стварыўся ў выніку адлучэння нашай ад роднай мовы і культуры, прывёў да страты нацыянальнага імунітэту, да духоўнай дэградацыі асобы. Сёння важна зразумець і адчуць неабходнасць выхавання адукаванага, культурнага, інтэлігентнага чалавека. Інтэлігентнасць - скарб чалавечай душы, вызначальная рыса духоўнасці, маральнасці. Нацыянальны інтэлігент пачынаецца з усведамлення свайго нацыянальнага «я». Адрадзіць нацыянальны статут інтэлігентны могуць толькі нацыянальная школа, нацыянальныя навучальныя вышэйшыя ўстановы, галоўнай умовай існавання якіх з'яўляюцца родная мова, гісторыя, культура. Недастатковае разуменне ролі мовы, культуры ўвогуле ў жыцці народа, нізкі ўзровень нацыянальнай свядомасці, кансерватыўнасць мыслення - самыя галоўныя перашкоды на шляху адраджэння.

Адраджэнне нацыянальнай свядомасці залежыць ад нашых адносін да ўсяго роднага. Да беларускай мовы ў сілу абставін, што гістарычна склаліся, павінны быць асаблівыя адносіны, бо ўсім відаць беларуская непісьменнасць: большасць студэнтаў універсітэта культуры, як і большасць насельніцтва, размаўляюць на «руска-беларускай трасяншы». Прычыны такога маўлення самыя разнастайныя: недастатковае засваенне арфаэпічных нормаў беларускай і рускай моў, уплыў арфаграфіі, звычайная недасведчанасць, а то, часам, і свядомае скажэнне унараманых моўных з'яў, захаванне дыялектных асаблівасцей у мове студэнтаў, недастатковая лінгвістычная і метадычная падрыхтаванасць настаўнікаў.